

LITURGICKÉ SLAVENÍ SVÁTOSTI KŘTU

Jan Šlégr

V nicejsko-cařihradském vyznání víry o křtu vyznáváme, že křest je jeden a že se uděluje na odpuštění hříchů. Je tomu skutečně tak, vždyť v Novém zákoně čteme: „Jeden Pán, jedna víra, jeden křest“ (Ef 4,5), nicméně způsobů, jak slavit svátost křtu, je několik. Tato rozmanitost forem není dána pouze rozdílnými tradicemi jednotlivých liturgických rodin, ale i v praxi naší římskokatolické církve máme dvě liturgické knihy, ve kterých je popisován obřad křtu v závislosti na tom, zda se jedná o dospělého člověka nebo o dítě. V případě dospělého se jedná o knihu s názvem *Uvedení do křesťanského života*, kde se pojednává o jednotlivých obřadech katechumenátu a udílení iniciačních svátostí zahrnuje kromě křtu i svátost bířmování a eucharistii.¹ Druhá kniha s názvem *Křestní obřady* se po všeobecném úvodu připomínajícím jednotu iniciačních svátostí věnuje křtu malých dětí.²

V rámci tohoto příspěvku se chceme zaměřit na svátost křtu udělovanou malým dětem.³ Náš prvotní záměr směřuje k mystagogickému

¹ *Uvedení do křesťanského života*. Praha: Sekretariát České liturgické komise, 1987. V poslední kapitole této knihy se počítá i s případem, že jsou do křesťanského života uváděny děti školního věku (s. 141–176).

² *Křestní obřady. Křest malých dětí*. 2. vyd. Praha: Česká biskupská konference, 1999, s. 9–14 (dále jen KMD). Tento Všeobecný úvod je totožný s textem v knize *Uvedení do křesťanského života*. Praha: Sekretariát České liturgické komise, 1987, s. 9–14.

³ KMD obsahuje obřady pro křest více dětí, jednoho dítěte a velkého počtu dětí. V rámci našeho článku budeme odkazovat pouze na křest jednoho dítěte.

výkladu křestního obřadu. Chceme tak přispět k pochopení významu a k ukázání souvislostí jednotlivých částí, aby čtenář mohl s větším užitekem pomáhat druhým v rámci přípravy na přijetí svátosti křtu.

Co nás vedlo k tomuto rozhodnutí? Možná jsme ke svátosti křtu u dětí příliš dlouho přistupovali jako k události, která s sebou automaticky přináší růst ve víře a budování církevního společenství. Jestliže jsou žádosti o křest dětí, a to i ze strany rodičů, které pravidelně nevidáme na nedělních bohoslužbách, stále aktuální, je potřeba vnímat jejich zájem jako příležitost k zodpovězení otázek týkajících se skutečností, které prožívají, ale zatím nejsou schopni je pojmenovat. Obřady křtu se tak stávají privilegovaným místem setkání křesťanské víry a současného světa, místem, kde se potkává svědectví církve s civilním životem. Tento kontakt je důležitý, protože křesťanské chápání evangelia se prohlubuje díky novým otázkám současné společnosti.

Pojďme si tedy společně projít slavení svátosti křtu se zastávkami na čtyřech místech, kde se konají jednotlivé obřady: u vchodu do kostela vítáme dítě; u ambonu nasloucháme Božímu slovu; u křtitelnice se uděluje svátost křtu a u oltáře se obřady zakončují.⁴

1. ROZHOVOR U VCHODU – OBŘAD PŘIVÍTÁNÍ DÍTĚTE

V první části našeho pojednání se budeme věnovat přivítání dítěte, tedy obřadům, které se zpravidla konají u vchodu do kostela. V úvodním dialogu rodiče sdělují touhu po křtu svého dítěte, celebrant jim připomíná závazky z toho plynoucí a obrací se též na kmotry. Úvodní obřady končí znamením kříže, které na čele dítěte dělá celebrant,

⁴ Za mnoho cenných podnětů při zpracovávání tohoto příspěvku vděčíme článku: ZANCHI, G. I riti battesimali oggi: una lettura mistagogica. In BOSELLI, G. (ed.). *Il battistero*. Magnano: Qiqajon, 2008, s. 151–166. Podrobnější rozbor jednotlivých symbolů a obřadů patřících do křestní liturgie je možné nalézt v knize CAMPATELLI, M. *Křest. Každý den u pramenů nového života*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2010.

rodiče a popř. kmotr či kmotra. Podívejme se postupně na jednotlivé kroky této části křestních obřadů.

I když pokrok současné medicíny zbavil počátek nového života roušky tajemství, i když lékaři zkušeně doprovázejí průběh porodu, zůstává přesto narození dítěte něčím výjimečným, zásadní událostí v životě rodiny, doprovázenou řadou otázek a přání. Když se ten, o němž rodiče pěstovali své představy, živilí tajná a odvážná očekávání, najednou stává viditelným tělem, sami rodiče zakoušejí, jak toto dítě přesahuje veškeré jejich předtuchy, nacházejí v něm neskonale víc, než očekávali, mají dojem, jako by přišlo z jiného světa.

Křehkost vrozená životu s sebou přináší velikou pozornost k narozenému dítěti, neboť rodiče vnímají nový život jako dar. Rodiče po narození dítěte prožívají jednak veliké štěstí, ale zároveň, aniž by to dokázali vyjádřit slovy, vnímají jako svůj nenadálý úkol chránit to, co si mysleli, že mají. Smysl této ochrany spočívá v tom, že ačkoli přivedli na svět dítě, paradoxně je potřeba pro ně prosit o život. Chápou, že je to nad jejich možnosti. Hledají proto pomoc u přátel, ve strukturách civilního života. Často se srdcem plným různých otázek klepou na bránu kostela.

Křestní obřady začínají na prahu kostela otázkami: „Jak se vaše dítě jmenuje? Co pro něj od Boží církve žádáte?“⁵ Tento dialog mezi celebrantem⁶ a rodiči se koná u vchodu ne proto, že je to místo přechodu z profánního k posvátnému, ale proto, že právě tam se setkávají Boží zaslíbení s touhami lidí. Ptát se na prahu kostela je symbolické právě proto, že spojuje to, co Bůh chce pro člověka, s tím, co chce člověk pro sebe. Nikdo nechce víc než Bůh to, po čem člověk touží. A jestliže církev Boží v obřadu nabízí několik možných odpovědí – křest, víru, milost Kristovu, vstup do církve, život věčný –, nedělá to, aby se vyhnula nevhodným žádostem, ale aby byla co nejplněji vyjádřena křesťanská pravda. Ne „řekněte něco jiného“, ale „řekněte to jinak“.⁷

⁵ KMD, č. 76, s. 45.

⁶ Celebrantem se rozumí ten, kdo obvykle křtí: biskup, kněz nebo jáhen.

⁷ Srov. ZANCHI, G. I riti battesimali oggi: una lettura mistagogica. In BOSELLI, G. (ed.). *Il battistero*. Magnano: Qiqajon, 2008, s. 156.

Jestliže setkání v rámci přípravy na křest pomohla rodičům poznat vnitřní otázky a tajemství doprovázející jejich zkušenost s narozením dítěte, stává se jejich žádost o křest výrazem touhy po naplnění očekávání spojených s jejich dítětem. Zaslíbení související s křesťanskou nadějí se může velmi snadno setkat s očekáváním, která jsou vlastní zrození nového života.

Církev se v tuto chvíli prostřednictvím svého služebníka obrací na rodiče⁸ a pak také na kmotra⁹ a vyžaduje úsilí spojené s jejich přáním, úsilí uvádět dítě do zkušenosti křesťanského života.

Tento rozhovor na prahu kostela se zdá být na první pohled samozřejmou věcí, ale patří mezi nejvýraznější novinky reformy II. vatikánského koncilu. Vyplývá z něho, že křesťanská iniciace bude pokračovat dál. Prolíná se zde blízký vztah mezi výchovou člověka a křesťanským povoláním.

Znamení kříže na čele dítěte, konané služebníkem a pak rodiči a kmotry, pečeti především jejich vzácnou smlouvu s církví v milosti znovuzrození a slaví přijetí dítěte mezi ty, kterým sám Pán dává právo synovské příslušnosti, a činí z něj předmět žárlivé ochrany. Tajemství žití, tak hmatatelné v křehkém pokladu právě narozeného dítěte, je tímto způsobem přijato křesťanskou nadějí, kterou společenství dosvědčuje a žije. Kam až tato naděje neslýchaně sahá, je tématem zastavení se u Písma, bez něhož žádné spojení s Pánem nemůže být rozeznáno. Vydáváme se tedy směrem k ambonu.

⁸ KMD, č. 77, s. 45: „Chcete, aby bylo vaše dítě pokřtěno. Tím na sebe berete povinnost, že ho vychováte ve víře v Pána Ježíše, že ho budete učit milovat Boha a bližního, jak nám to Pán Ježíš přikázal. Jste si této povinnosti vědomi?“ „Ano.“

⁹ KMD, č. 78, s. 46: „A vy, chcete být tomuto dítěti kmotrem (kmotrou). Jste připraven(a) rodičům pomáhat?“ „Ano.“

2. SLOVO, KTERÉ OSVOBOZUJE – BOHOSLUŽBA SLOVA

Druhá část křestních obřadů začíná hlásáním Božího slova a jeho výkladem v homilii, pokračuje přímluvami, vyzváním svatých a zakončuje se exorcismem a pomazáním olejem křtěnců. Projdeme si postupně jednotlivé kroky.

Naslouchání slovům Písma svatého je součástí slavení každé svátosti. Boží slovo přináší posílení a povzbuzení ve víře, a tak disponuje účastníky k žádoucímu postoji. Hlásání evangelia před udělením svátosti křtu z pohledu víry potvrzuje, že očekávání a touhy rodičů vzhledem k vlastnímu dítěti a Boží nabídka dosahují svého vrcholu. V životě Ježíše Krista je patrné láskyplné Boží rozhodnutí ve prospěch každého člověka. Lidská touha, jejíž hlas zaznívá bez zjevných důvodů proti veškeré naději, nebude živena naprázdno, smrt člověka nebude jeho smrtí. Bůh touží naplnit to, čemu smrt stojí v cestě.

V tuto chvíli, kdy lidé svěřují Božímu slovu nejisté osudy svého dítěte, opravuje Písmo také karikaturu Boha, kterého had podmanivě představil jako nepřítele člověka a jeho štěstí (srov. Gn 3). Falešných představ o Bohu je celá řada. Tuto temnotu myslí a srdci rozjasňuje Boží slovo svým světlem a září.

Křestní obřady nabízejí celkem tři starozákonní čtení, ve kterých můžeme poznat velikou lásku Boha k člověku skrze symbol vody: Mojžíš ji na Boží rozkaz vyvádí ze skály, aby se lid mohl napít a byl zachráněn; v době proroka Ezechiela je izraelský lid po návratu do vlasti očištěn vodou od svých nečistot a model; a do třetice je to opět prorok Ezechiel, který viděl, jak se voda vytékající z chrámu stává mohutnou řekou přinášející s sebou uzdravení a hojnou úrodu.¹⁰

¹⁰ KMD, s. 87–100 obsahuje v rámci dodatku čtení z Písma svatého. Starozákonní úryvky jsou celkem tři, čtení z novozákonních listů je šest, evangelních perikop je dvanáct. Citujeme alespoň některé: Ex 17,3–7; Ez 36,24–28; Ez 47,1–9.12. Řím 6,3–5; Řím 8,28–32; 1 Kor 12,12–13; Gal 3,26–28; Ef 4,1–6; 1 Petr 2,4–5.9–10. Jan 3,1–6; 4,5–14; 6,44–47; 9,1–7; 19,31–35; Mt 28,18–20; Mk 10,13–16.

Novozákonní texty z dopisů apoštolů přibližují tajemství křtu v souvislosti s Kristem: být pokřtěn znamená být ponořen do Kristovy smrti a žít novým životem, podobat se mu (naplnění stvoření člověka k obrazu Božímu), patřit do společenství církve, protože jsme pokřtěni jedním Duchem v jedno tělo a jsme oblečeni v Krista.

Symbol vody nacházíme samozřejmě i v evangelních perikopách. Kromě Ježíšova křtu v Jordáně se setkáváme s Nikodémem, kterému Ježíš vysvětluje, že druhé narození z vody a z Ducha je nutné k účasti na Božím království. V rozhovoru se samařskou ženou hovoří Ježíš o pramenu vody, který tryská do života věčného. O slavnosti stánků zve jeruzalémské poutníky k sobě, neboť z nitra toho, kdo v Krista uvěří, potečou proudy vod. S vodou se setkáváme i v případě člověka slepého od narození, který se umývá v rybníku Siloe a nabývá zraku. Nechybí ani pasáž o Kristově probodeném boku, z kterého vyšla krev a voda. V souvislosti se symbolem vody je jistě možné připomenout i Ježíšovu výzvu adresovanou učedníkům po zmrtvýchvstání, aby hlásali evangelium a křtili ty, kdo uvěří. Několik dalších úryvků připomíná prikázání lásky k Bohu a k bližnímu, Ježíšovu lásku k dětem, důležitost víry, která dává život věčný, jakož i důležitost setrvávání v Kristu, aby ovoce života bylo trvalé.

Je tedy jasné, že křest v žádném případě není nějakým zaklínadlem či kouzlem, ale vděčným přilnutím k Bohu, jehož tvář jeho Syn zbavuje jakéhokoli podezření a zášti. Křtem se konečně stáváme dětmi, a ne otroky, přijatými za vlastní, a ne přehlíženými, svobodnými stát beze strachu před naším Pánem; plni odvahy kráčet po vodách zla s jistotou, že ono nebude mít nad námi poslední slovo.

Tak Písmo rozehrívá srdce těch, kdo přinášejí dítě ke křtu. Slovo církve – v homilii – naplňuje, jak jen může, vzdálenost mezi možná trochu nejistými očekáváními a touhou osvícenou evangeliem. Modlitba věřících a přimluva svatých přenáší námahu této cesty za křehká ramena rodičů: tato námaha má svůj domov a svou posilu ve společenství svatých jak církve putující, tak církve vítězné.

Díky milosti Pána Ježíše dochází k přijetí za děti, k odvrácení se od zla, které přivádí ke špatnému smýšlení o Bohu, ke zbavení

se tragických preludů, které nás vedou ke špatnému smýšlení o životě – křestní naděje spočívá především v odvrácení se od zla. Ona spatřividitelné ovoce v obrácení, ke kterému dospělí katechumeni musejí dozrát, a v případě rodičů se jedná o opravdové úsilí výchovy inspirované evangeliem. Ona (naděje) je ale čitelná už nyní v gestech, které díky víře v Ježíše Krista osvobozují od radikálního zla dědičného hříchu. Ve víře církve už nebude pokřtěný více naslouchat hlasu hada: bude mu znít jako cinkání falešných peněz.¹¹

Modlitba exorcismu a pomazání olejem křtěnců jsou znamením dovršeného osvobození. V modlitbě prosíme o stálost v různých formách svádění, které zlý kuje během života,¹² pomazání olejem křtěnců vlévá podporu a ochranu, tak jako olej u dávných zápasníků zahříval jejich svaly a činil kluzkým jejich tělo. A tak jsme připraveni. Znovu nalezená důvěra živí touhu stát se dítětem. Je čas narodit se znovu.

3. PONOŘENÍ DO BOŽÍ LÁSKY – SLAVNOST KŘTU

Struktura další části křestních obřadů kromě samotného křtu v sobě zahrnuje nejprve svěcení vody, jakož i zřeknutí se zlého a vyznání víry; po udělení svátosti křtu následuje několik obřadů, které objasňují, co nového s sebou křest přináší. Jedná se o pomazání křížem, obléknutí bílého roucha a předání hořící svíce. Centrum pozornosti se přenáší od ambonu ke křtitelnici, která je výmluvným symbolem napětí mezi smrtí a vzkříšením.

Celý Ježíšův život byl zásadním rozhodnutím se pro lásku, která všemu dává smysl a jako jediná zůstává, a to i tam, kde víra a naděje

¹¹ Srov. ZANCHI, G. I riti battesimali oggi: una lettura mistagogica. In BOSELLI, G. (ed.). *Il battistero*. Magnano: Qiqajon, 2008, s. 159.

¹² Křestní obřady nabízejí dva texty exorcismu: první se více zaměřuje na osvobození od dědičného hříchu, druhý na pomoc v boji proti zlému během života. Srov. KMD, č. 86, s. 48.

přestávají (1 Kor 13,13). Jeho věrnost září svou odzbrojující krásou: v podřízení vlastního fyzického přežití k ochraně stylu, ve kterém se jedná o Otcovu tvář; v bezelstnosti jeho chtění a úmyslů, které jsou prosté jakékoli stopy hrůzovlády, zášti či nenávisti; v jeho nasazení se až do krajnosti jak pro své přátele, tak pro ty, kdo se považují za jeho nepřátele.

Aby Ježíš toto pojetí Boha uchoval v plné záři, musí zemřít a odolat pokušení zachránit se prostřednictvím síly. Otcova věrnost je patrná ve vzkříšení Syna. Ve chvíli Ježíšova umírání je přítomen také Duch svatý, který směřuje k něčemu tak málo pravděpodobnému: aby Boží společenství obsáhlo i to, co je s ním v největším protikladu, delikt spáchaný v Božím jméně a smrt nevinného.

Proto na kříži mezi Otcem a Synem uskutečňuje Duch svatý okamžik jak největší vzdálenosti, tak toho nejvroucnějšího spojení a jednou provždy řád Boží lásky objímá zhroucený svět lidské svobody, jako v objetí kosmické starostlivosti. Duch svatý zůstává jako zástava tohoto trvalého a neodvolatelného spojení: On je tou protistranou při výměně darů, která právě ustanovuje křesťanský život.

Ježíšovo lidství, protože nebylo maskou k odložení po skončení pozemského života, je nanebevstoupením přeneseno až do srdce Boží lásky: v Bohu je tedy něco lidského. Na oplátku vzkříšený Ježíš o letnicích nechává svého Ducha, aby trvale přebýval na zemi: ve světě lidí je tedy něco Božího. Tato výměna darů umožňuje, že vztah se Vzkříšeným zůstává reálným způsobem přístupný jako ta nejskutečnější skutečnost.¹³

Tak je téma Ducha podstatným pro křesťanský život a pro posvátná znamení, která ho utvářejí. Setkáváme se s přítomností a činností Ducha svatého při svěcení vody poté, co byly připomenuty Boží skutky a jeho plán spásy.¹⁴ Zmínku o Duchu svatém můžeme vytušit také ve

¹³ Srov. ZANCHI, G. I riti battesimali oggi: una lettura mistagogica. In BOSELLI, G. (ed.). *Il battistero*. Magnano: Qiqajon, 2008, s. 160.

¹⁴ KMD, č. 91, s. 49–53. Zmínka o Duchu svatém je v každé ze tří variant ke svěcení vody.

zřeknutí se zlého a vyznání víry, protože jen díky němu jsme schopni pravdivě vyznat Otce i Syna.¹⁵

Křestní obřady dětí s sebou přinášejí jeden zajímavý prvek, který spočívá v tom, že zatímco se rodiče zřikají zlého a vyznávají víru, zastupují postoj dítěte a zároveň potvrzují svůj vlastní křest. To je největší symbolický moment dosavadní cesty, ve kterém osobní přílnutí rodiny k víře dosvědčuje vlastní souznění s vírou celé církve, nachází příležitosti dalšího pokroku i podněty k rostoucímu ztotožnění se, že mohou být potvrzené slavnostním a zavazujícím zvoláním: „Tak věříme. Tak věří církev. A tuto víru vyznáváme, a ona je naší slávou v Kristu Ježíši, našem Pánu. Amen.“¹⁶

Být přivtělen k Ježíšově zkušenosti darovaného a opět přijatého života neznamena nutně pro jeho učedníka, aby zemřel jako jeho Pán. Ve společenství svatých uctíváme nejen mučedníky, ale i mnoho dalších křesťanů. Víme přece, že Boží slávou je živý člověk.¹⁷ Nicméně i učedník musí zemřít, aby našel nový život, umírá ale způsobem symbolickým, v liturgickém znamení ustanoveném od Pána.

Vrcholným momentem křestních obřadů je symbolika vody, která umožňuje rituální přechod k novému životu. Voda je prastarým symbolem, navíc nejednoznačným, což pomáhá vystihnout řadu významových podob této svátosti. Voda v nás vyvolává představy o plodnosti, napojení, očišťování, omývání, trpělivosti houževnaté síly¹⁸; ale někdo má také zkušenosti se záplavami, ničivými příboji apod.

Tato bohatá symbolika spojená s vodou našla v křesťanské tradici své uplatnění, protože křest byl považován jak za duchovní znovuzrození, tak za podíl na smrti Pána Ježíše. Proto nás nepřekvapí, že se o křtitelnici hovoří jako o lůně i jako o hrobě. Známe také dvojí formu udělování svátosti: obmytím či ponořením. Jestliže jedno připomíná

¹⁵ Srov. např. Řím 8,13–15, 1 Kor 12,3.

¹⁶ KMD, č. 96, s. 55.

¹⁷ IRENEJ Z LYONU. *Proti bludným naukám* IV, 20, 7.

¹⁸ Např. latinské *Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo* znamená: Kapka nehloubí kámen silou, ale tím, že často padá.

spíše zahalující sestupování Ducha vedoucí k utvoření duchovního člověka skrze křest, druhé je symbolickým pohřbením se silným kristologickým důrazem.¹⁹

Rodiče a kmotři naposledy vyslovují své přání a souhlas s udělením svátosti křtu. Použití vody je doprovázeno trojiční formulí. Při každém obmytí či ponoření se vyzývá jméno Otce, Syna a Ducha svatého. Lůno Boží lásky je světem, který obklopuje lidské nemluvnátko.

Vysvětlující obřady

Duchovní důsledky spojené s právě vykonaným křestním přechodem jsou potvrzeny třemi vysvětlujícími obřady. První spočívá v druhém pomazání. Tentokrát se používá posvátné křížmo, což je olivový olej smíchaný s vonnými látkami, a pomazání se koná na temeni hlavy. Z Písma svatého se dovídáme, že na znamení Božího vyvolení a požehnání byli kněží, proroci a králové pomazáváni na hlavě. Boží duch se jich takto zmocňoval a používal je ke svým cílům. Tyto starozákonní předobrazy docházejí svého naplnění na Kristu, což v řečtině znamená pomazaný (podobně jako v hebrejštině Mesiáš). Ježíš nebyl pomazaný žádným olejem, ale samotným Božím duchem, jak je zřejmé např. z události v nazaretské synagoze. Po přečtení úryvku z proroka Izaiáše: „Duch Páně je nade mnou, proto mě pomazal, poslal mě, abych přinesl chudým radostnou zvěst, abych vyhlásil zajatým propuštění a slepým navrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil milostivé léto Páně,“ pokračuje výkladem slovy, „dnes se naplnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli.“²⁰ V Kristu tedy kněžství, prorocká služba i královská hodnost získávají absolutní a konečný význam. Díky Kristu jsou právě tyto skutečnosti společné všem, které Otec v jeho jménu přijímá za vlastní; mohou tedy stát na nohou před svým Bohem, zahledět se na něho. Jedná se o vztah, který je životný, svobodný,

¹⁹ Srov. ZANCHI, G. I riti battesimali oggi: una lettura mistagogica. In BOSELLI, G. (ed.). *Il battistero*. Magnano: Qiqajon, 2008, s. 161.

²⁰ Lk 4,18–21.

nezměnitelný. Toto označení posvátným olejem nás připojuje k duchovnímu tělu Páně, činí jeho součástí, aniž bychom ztratili sami sebe. Být pokřtěn znamená vstoupit do vztahu, jehož pouto je synonymem svobody.

Druhý obřad vysvětlující kvalitu křestního znovuzrození spočívá v předání bílého roucha. Jedná se o dávnou praxi, kdy nově pokřtění oblékali albu (tuniku bílé barvy), aby i navenek byla tímto symbolem zřejmá jejich vnitřní proměna. Samozřejmě nechybí ani biblické souvislosti, jako např. oblečení, které před vyhnáním z ráje Adamovi a Evě opatřuje sám Hospodin; svatební oděv, ve kterém každý pozvaný přichází na svatební hostinu; hlavně se ale jedná o obléknutí Krista samého, s jeho důstojností a stylem poté, co jsme byli svlečeni z každé deformace způsobené zlem.²¹

Třetím obřadem je předání hořící svíce, která se rozsvěcí od paškálu, symbolu vzkříšeného Krista. Světlo, které svítí, oheň, který zahřívá, plamen, který představuje moudrost, poznání, lásku, kterými se stále žíví synovské odevzdávání se Otci Ježíše Krista. Hořící svíce je i výzvou pro rodiče, aby svůj úmysl vychovat dítě ve víře střežili, aby nebylo jen chvilkovým citovým rozpoložením, které může i vánek zhasnout. S darem křtu je spojený i úkol, který na sebe rodiče přijímají.

4. EUCHARISTICKÉ PARADIGMA: K OLTÁŘI A DÁLE

Dávná i současná praxe udělování iniciačních svátostí lidem, kteří jako dospělí uvěřili v Krista, v sobě kromě křtu zahrnuje také biřmování a eucharistii. Tyto svátosti jsou totiž nutné pro plný křesťanský život. My se v rámci křestních obřadů dítěte v tuto chvíli vydáváme průvodem se zapálenou svící k oltáři, kde jsou ve výzvě před modlitbou Páně naznačeny jednotlivé etapy, které je potřeba vykonat k plné iniciaci. Po otčenáši je celý obřad zakončen trojím požehnáním.²²

²¹ Srov. např. Gn 3,21; Mt 21,11–12; Kol 3,9–10, Gal 3,26–28.

²² KMD, č. 102–106, s. 57–59.

Závěrečné obřady křtu dětí se právě proto konají u oltáře, aby bylo zřejmé pouto svátosti křtu s eucharistií. Jestliže se ve svátosti křtu rodíme, když umíráme s Kristem, nemůžeme žít jinak, než že budeme jíst jeho tělo a pít jeho krev. Stolování Boha s námi je pro nás tedy znamením jeho každodenní a nepomíjivé otcovské smlouvy; předobrazem dne, kdy společenství s ním bude dokonale završeno; jako model pro dějiny každodenního bratrství, které učedníci mají privilegium sdílet. Není větší lásky než položení vlastního života za přátele, počínaje dělením se o každodenní chléb (srov. Jan 15,13).²³

Opět se zde po rodičích žádá, aby jejich výchova ve víře směřovala k eucharistii a k důvěrnému vztahu s nebeským Otcem. Je dobré si ukázat, že v samotných rodičích je eucharistické paradigma tajemně činné ve vývojových dynamikách nejpůvodnějších vztahů. Povědomí právě narozeného dítěte je samo od sebe probuzené propleteným vztahem mezi slovy, která sytí, a pokrmy, které hovoří: Potěšení z pokrmu doprovázené pohledem znamená uznání sebe sama; okouzující chvíle prvních němých rozhovorů mezi matkou a dítětem, ve kterých jsou slova „toto je moje tělo“ běžnými slovy darování sebe i vzájemné odlišnosti. Brzy pochopí jak rodiče, tak děti, jak každodenní domácí stolování, jeho jazyk, obřady a řád silně působí na pevnost a soudržnost rodinných vztahů. Pochopí brzy, že stát se synem a naučit se stolovat jsou zkušenosti, které se živí stejnou symbolikou.

Výchova dítěte je tedy více, než by se na první pohled zdálo, spojena s eucharistií, ve které Kristus nabízí sám sebe za pokrm našeho života. Samozřejmě, že přijde čas, kdy bude potřeba ukázat a vysvětlit jedinečnost Kristovy eucharistie. Nastane také příležitost, kdy bude možné ukázat, že v Pánově eucharistii získávají smysl tisíce gesta rodinného společenství: je možné se kát, aniž by nás druzí zahrnovali výčitkami; znovu věřit, aniž bychom se cítili obviňováni.

Všichni se tedy modlí modlitbu Páně. Propůjčují tak slova bytosti, která ještě nemluví; hlas vděčnosti, která do ní musí být teprve trpělivě

²³ Srov. ZANCHI, G. I riti battesimali oggi: una lettura mistagogica. In BOSELLI, G. (ed.). *Il battistero*. Magnano: Qiqajon, 2008, s. 164.

vlévána. Závěrečné požehnání matce dítěte zdůrazňuje vděčnost za dar nového člověka; požehnání otci připomíná rozměr svědectví; požehnání všem ostatním přenáší pozornost na jednotu v Kristově těle.

Náš Bůh je absolutní otcovství, ve kterém dýchá neslýchané odevzdání se Ježíšovo. V jeho dýchání každý pokřtěný nabírá dech a život, tak jako by byl právě vytažen z plodové vody.²⁴

Není na světě nikdo, kdo by mohl přijít k člověku s lepší nabídkou, než jak to udělal Bůh. Kéž by se nám dařilo ukazovat druhým jeho krásnou tvář, takže by u něho našli odpovědi na otázky po smyslu života, naplnění tužeb po pravé lásce a také překvapení, úžas a vděčnost z velkého obdarování, které nám Bůh dává zakoušet ve svátosti křtu.

²⁴ Srov. tamtéž, s. 165.